

**ҚУЙИЧИРЧИҚ ТУМАНЛАРАРО
ИҚТИСОДИЙ СУДИНИНГ****ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН
ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ****Қуйичирчиқ тумани****2023 йил 15 ноябрь**

Қуйичирчиқ туманлараро иқтисодий судининг судьяси Э.Р.Курбоновнинг раислигида, судья ёрдамчиси Ш.А.Усмоновнинг котиблигида, Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Тошкент вилояти ҳудудий бошқармасининг даъвогар "Тошкентдонмахсулотлари" АЖнинг жавобгар Қуйичирчиқ тумани 2-сонли касб ҳунар мактаби ҳисобидан 30.356.300,7 сўм қарздорликни ундириш тўғрисидаги даъво аризасини тарафлардан даъвогар ишончли вакили С.Назаров (2023 йил 30 январдаги 10/44-сонли ишончнома асосида) жавобгар раҳбари М.Тагабаев низонинг предметига нисбатан нисбатан мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахс Қуйичирчиқ туман Ғазначилик хизмати ишончли вакили Ш.Ражапов (2023 йил 14 ноябрдаги 22-35-12/62-сонли ишончнома асосида)лар иштирокида иш ҳужжатлари билан биргаликда Қуйичирчиқ тумани Дўстлик-1 МФЙ биносида, очиқ сайёр суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

А Н И Қ Л А Д И:

Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Тошкент вилояти ҳудудий бошқармаси даъвогар "Тошкентдонмахсулотлари" АЖ (кейинги ўринларда даъвогар деб юритилади) манфаатида судга даъво аризаси билан мурожаат қилиб, жавобгар Қуйичирчиқ тумани 2-сонли касб ҳунар мактаби (кейинги ўринларда жавобгар деб юритилади) ҳисобидан 30.356.300,7 сўм қарздорликни ундиришни сўраган.

Суднинг ажримига асосан ишга низонинг предметига нисбатан мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахс сифатида Қуйичирчиқ туман Ғазначилик хизмати бўлими жалб қилинган.

Суд муҳокамасида иштирок этган даъвогар ишончли вакили даъво аризадаги важларни такрорлаб, даъвони тўлиқ қаноатлантириб беришни сўради.

Суд муҳокамасида иштирок этган жавобгар раҳбари даъво талабларини тан олиб, қарздорликни бартараф этиш чораларини кўраётганлигини баён қилиб, суддан қонуний қарор қабул қилишни сўради.

Суд муҳокамасида иштирок этган учинчи шахс вакили тарафлар ўртасидаги шартномалар туман Ғазначилик хизмати бўлими томонидан рўйхатга олинмаганлигини маълум қилиб, қонуний қарор қабул қилишни судга ҳавола қилди.

Суд, ишда иштирок этган тарафлар вакиллариининг тушунтиришларини тинглаб, иш ҳужжатларини ўрганиб, қуйидаги асосларга кўра, даъвогарнинг талабини рад этишни ва ишни кўриш билан боғлиқ суд харажатларини даъвогар зиммасига юклашни лозим деб топади.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг (кейинги ўринларда ФК деб юритилади) 8 ҳамда 234-моддаларига кўра, мажбуриятлар шартномадан, зиён етказиш натижасида ҳамда ушбу Кодексда кўрсатилган бошқа асослардан келиб чиқади. Мазкур ҳолатда мажбурият пудрат шартномасидан келиб чиққан.

Иш ҳужжатларида кўринишича, тарафлар "Тошкентдонмахсулотлари" АЖ (бундан буён матнда-"Хўжалик" деб юритилади) ҳамда Қуйичирчиқ тумани 2-сонли касб ҳунар мактаби (бундан буён матнда-"Тайёрловчи" деб юритилади) ўртасида 2022 йил 19 ноябрда 5-сонли шартнома тузилиб, мазкур шартномага асосан "Хўжалик" "Тайёрловчи"га шартноманинг 1.2-бандида кўрсатилган товар-буғдойни сотиш, "Тайёрловчи" эса "Хўжалик"га унинг ҳақини тўлаш мажбуриятини олган.

Даъвогар томонидан шартнома асосида 4,05 тонна 30.356.300 сўмлик маҳсулот етказиб берганликларини тарафлар суд мажлисида баён қилдилар.

Даъвогар тарафлар ўртасида тузилган шартномага мувофиқ жами 30.356.300 сўмлик маҳсулот етказиб берганлиги учун юзага келган қарздорликни ундириш юзасидан судга мурожаат қилган.

Даъвогар томонидан жавобгарга юборилган талабнома жавобгар томонидан оқибатсиз қолдирилган.

Ўзбекистон Республикаси Бюджет Кодексининг 122-моддаси учинчи қисмига кўра, бюджет ташкилотлари ва бюджет маблағлари олувчиларнинг бюджетдан ажратиладиган маблағлар бўйича товарларни (ишларни, хизматларни) етказиб берувчилар билан тузган шартномалари, шунингдек уларга киритилган ўзгартириш ва қўшимчалар улар ғазначилик бўлинмаларида рўйхатдан ўтказилганидан кейин кучга киради.

Бироқ, тарафлар ўртасида тузилган шартнома туман Ғазначилик хизмати бўлимининг 2023 йил 14 ноябрдаги маълумотига кўра Ғазначилик хизмати бўлиmidан рўйхатдан ўтказилмаган.

Ваҳоланки, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2007 йил 28 февралдаги "Давлат бюджетининг ғазна ижроси тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги ПҚ-594-сонли Қарори 6-бандида бюджет ташкилотларининг товарлар (ишлар, хизматлар) етказиб берувчилар билан шартномалари, шунингдек буюртмачиларнинг Давлат бюджети маблағлари ҳисобига капитал қурилишга оид шартномалари мажбурий тартибда ғазначиликда рўйхатга олиниши шарт ва фақат у амалга оширилгандан кейин кучга кириши белгиланган.

Ўзбекистон Республикаси Олий ҳўжалик суди Пленумининг "Иқтисодий судлар томонидан битимларни ҳақиқий эмас деб топиш тўғрисидаги фуқаролик қонунчилиги нормаларини қўллашнинг айрим масалалари тўғрисида" ги қарорининг 11-банди тўртинчи хатбошида судлар шуни назарда тутишлари лозимки, бюджет ташкилотлари ва бюджет маблағлари олувчига нисбатан товарларни(ишларни, хизматларни) етказиб берганлик учун ҳақ ундириш тўғрисидаги даъволар кўрилаётганда шартнома Ўзбекистон Республикаси Бюджет Кодексининг 122-моддаси учинчи қисмида белгиланган тартибда рўйхатдан ўтказилмаганлиги, шартномани ўз-ўзидан ҳақиқий эмаслигига олиб келмайди. Бундай ҳолатда шартнома тузилмаган деб ҳисобланади -деб тушунтириш берилган.

Демак, ушбу юқоридаги қонун норма талабидан келиб чиқиб тарафлар ўртасидаги 2022 йил 19 ноябрда 5-сонли шартнома тузилмаган деб ҳисобланади.

Шунингдек, даъвогар томонидан шартномага мувофиқ маҳсулот жавобгарга топширилганлигини тасдиқловчи ҳужжатлар судга тақдим этилмади ва маҳсулот етказиб берилганлиги исботлаб берилмади.

Хусусан, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси “Ўзаро ҳисоб-китоблар тизимида электрон шаклдаги ҳисобварақ-фактуралардан фойдаланишни такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 2019 йил 25 июндаги 522-сонли Қарорининг 2-бандида 2020 йил 1 январдан бошлаб барча ҳўжалик юритувчи субъектлар учун ҳисобварақ-фактураларни электрон шаклда расмийлаштириш, сақлаш ва ҳисобини юритиш тизимини мажбурий тартибда жорий этилиши белгиланган бўлсада, тарафлар ўртасида электрон шаклда расмийлаштирилган ҳисобварақ-фактуралар даъвогар томонидан судга тақдим этилмади.

ИПКнинг 66-моддасига асосан иш бўйича далиллар ушбу Кодексда ва бошқа қонунларда назарда тутилган тартибда олинган фактлар ҳақидаги маълумотлар бўлиб, улар асосида суд ишда иштирок этувчи шахсларнинг талаблари ва эътирозларини асословчи ҳолатлар, шунингдек низони тўғри ҳал қилиш учун аҳамиятга эга бўлган бошқа ҳолатлар мавжудлигини ёки мавжуд эмаслигини аниқлайди. Бундай маълумотлар ёзма ва ашёвий далиллар, экспертларнинг хулосалари, мутахассисларнинг маслаҳатлари (тушунтиришлари), гувоҳларнинг кўрсатувлари, ишда иштирок этувчи шахсларнинг тушунтиришлари билан аниқланади.

ИПКнинг 72-моддасига кўра қонунчиликка мувофиқ муайян далиллар билан тасдиқланиши керак бўлган иш ҳолатлари бошқа далиллар билан тасдиқланиши мумкин эмас.

Ушбу кодекснинг 74-моддаси иккинчи қисмига кўра, ҳар бир далил ишга алоқадорлиги, мақбуллиги ва ишончлилиги нуқтаи назаридан, далилларнинг йиғиндиси эса, етарлилиги нуқтаи назаридан баҳоланиши лозим.

Юқоридагилардан кўринадики, даъвогарнинг даъво талаби асослантилмаган ҳамда ИПКнинг 68-моддасида ишда иштирок этувчи ҳар бир шахс ўз талаблари ва эътирозларига асос қилиб келтираётган ҳолатларни исботлаши кераклиги белгиланган бўлсада даъвогар даъво талабини тўлиқ исботловчи далилларни судга тақдим эта олмади.

Шунга кўра, даъвогарнинг даъво талаби қаноатлантиришдан рад этилиши лозим.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 118-моддасининг биринчи қисмида, суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юкланиши назарда тутилган. Суд, ишни кўриш билан боғлиқ суд харажатларини ундириш масаласини муҳокама қилган ҳолда даъвогарнинг даъво талаби қаноатлантиришдан рад этилганлиги сабабли давлат божини даъвогар зиммасига юклашни лозим топди.

Бинобарин, Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 66, 68, 72, 74, 118, 176-180, 186, 187-моддаларини қўллаб, суд

ҚАРОР ҚИЛДИ:

Даъвогарнинг даъво талабини қаноатлантириш рад этилсин.

Даъвогар "Тошкентдонмахсулотлари" АЖ ҳисобидан Республика бюджетига 607 126 сўм давлат божи ундирилсин.

Олдиндан тўланган 33 000 сўм почта харажати даъвогар "Тошкентдонмахсулотлари" АЖ зиммасида қолдирилсин.

Ҳал қилув қарори қабул қилингандан кейин бир ойлик муддат ўтгач қонуний кучга киради.

Ҳал қилув қарори қонуний кучга киргач, ижро варақаси берилсин.

Мазкур ҳал қилув қарори устидан бир ойлик муддат ичида шу суд орқали Тошкент вилояти суди Иқтисодий ишлар бўйича судлов ҳайъатига апелляция тартибида шикоят қилиниши (протест келтирилиши) мумкин.

Судья:

Э.Р.Курбонов

